

Trafikavdelningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-11-08

Ärende/Dok. id.
TN 2015-1310

Handläggare
Sara Catoni
08-686 19 37
sara.catoni@sll.se

Trafiknämnden
2015-12-08, punkt 9

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Svar på skrivelse från (S, MP, V) angående motförslag för att stoppa nedskärningarna i busstrafiken

Ärendebeskrivning

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har vid extra sammanträde med trafiknämnden 2015-10-13 presenterat ett förslag till beslut innehållande ett motförslag för att stoppa nedskärningarna i busstrafiken. Trafiknämnden beslöt att överlämna ärendet som en skrivelse till förvaltningen för beredning. Trafikförvaltningen återkommer i detta ärende med ett förslag till svar på skrivelsen.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande den 8 november 2015
Ett motförslag för att stoppa nedskärningarna i busstrafiken

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta

att anse skrivelsen besvarad

Förvaltningens förslag och motivering

Bakgrund

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har vid extra sammanträde med trafiknämnden 2015-10-13 presenterat ett förslag till beslut innehållande ett motförslag för att stoppa nedskärningarna i busstrafiken. Som alternativ till nedskärningar i busstrafiken, föreslogs i korthet följande åtgärder

- Skjuta upp upphandling av planerad pendelbåtslinje på sträckan Ulvsunda – Södersjukhuset.
- Införandet av ett kodsysteem för att motverka fusk med sms-biljetter
- Stoppa reinvesteringar i nya spärrar

Trafikavdelningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-11-08

Ärende/Dok. id.
TN 2015-1310

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Allmänna överväganden

Inledningsvis vill förvaltningen notera att fullmäktiges budgetbeslut för 2016 innebar att trafikförvaltningen måste minska kostnaderna med totalt 300 miljoner kronor. Effektiviseringar i busstrafiken är en del i arbetet för att nå en ekonomi i balans. Men utmaningen inför 2016 kommer att handla om en helhet av åtgärder (justeringar buss- och spårtrafik, åtgärder för att öka och säkra intäkter, kostnadseffektivitet i kommande upphandlingar, administration, konsultväxling m.m.).

En förbättrad kostnadskontroll är nödvändig även långsiktigt, för att kunna möta framtidens utmaningar och behov. Befolkningen i Stockholmsregionen ökar, vilket medför ökade krav på ett fungerande kollektivtrafiksystem. Under kommande år genomförs stora investeringar och utbyggnader i trafiken för att möta de ökade kraven. Den nya Citybanan öppnar 2017, Tvärbanan byggs ut, liksom tunnelbanan. Ett utbyggt trafiksystem kommer att innebära ökade kostnader för drift, då systemet blir större och trafiken mer omfattande. För en långsiktig kostnadskontroll är det därför nödvändigt att redan nu se över rådande trafikutbud och justera detta, så att framtidens utbud kan säkras och finansieras.

Planerad pendelbåtslinje på sträckan Ulvsunda – Södersjukhuset

Trafikförvaltningen beslutade i november att avbryta planerna på ovan nämnda pendelbåtslinje. I ärendet pekar förvaltningen mot avsaknad av kommunal finansiering av bryggor (som var en förutsättning i förvaltningens uppdrag).

Eftersom försöket inte genomförs får trafikförvaltningen en besparing (jämfört med budget) på ca 21 miljoner kronor för 2016 (trafikstart var tänkt till augusti). Helårseffekt för trafiken är 51,5 miljoner kronor och det blir således besparingen/avvikelsen mot budget för 2017.

Kodsystem för SMS-biljetter

Trafikförvaltningen kommer under hösten att introducera ett verktyg för bussförare (en handhållen enhet) för att automatiskt kunna avgöra om SMS/App-biljetter är giltiga eller ej. Arbetet inleds med en pilot på ett 100-tal bussar. Om försöket blir framgångsrikt planeras en bredare utrullning. Även om detta verktyg förväntas kunna stoppa mycket fusk är det sannolikt en tillfällig lösning. Trafikförvaltningen undersöker mer långsiktiga lösningar för validering av mobila biljetter.

Fusket bedöms i dag motsvara förlorade intäkter på 30 mnkr, men det är svårt att bedöma hur många av dessa fuskare som framöver köper en biljett.

Trafikavdelningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-11-08

Ärende/Dok. id.
TN 2015-1310

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Reinvesteringar i nya spärrar

Trafikförvaltningen köper i princip inga nya glasdörrsspärrar. Under många år har ett spärrlinjeprojekt pågått som har bytt ut de allra flesta äldre spärrar av vändkorstyp. Detta projekt är nu nedlagt. Kvar är några enstaka spärrlinjer där det antingen är svårt att utföra en uppgradering av spärrar p.g.a. hur spärrlinjen ser ut men även ett antal stationer på pendeltåg, exempelvis Barkarby, som kommer att erhålla en spärruppgradering i samband med att stationen uppgraderas.

Kostnaden för service är högre för nya spärrar (ca. 400 kr per spärr jämfört med 24 kr per spärr för den äldre typen). Detta p.g.a. all den nya tekniken som ingår i de nya spärrarna.

Som ovan nämnts är den stora delen av utbytet genomfört, men förvaltningen köper in nya spärrar för exempelvis nya stationer. Trafikförvaltningen har upphandlat ett nytt avtal för inköp och installation av nya spärrar p.g.a. att det tidigare har gått ut (inkl. alla optioner). Avtalet i sig föranleder kostnader först vid avrop av nya spärrar eller installationstjänster.

Ragna Forslund
T.f. Förvaltningschef

Sara Catoni
Trafikdirektör

2015-X-X

Extra trafiknämnd, ärende X

Ett motförslag för att stoppa nedskärningarna i busstrafiken

Nio år av olönsamma investeringar och krångliga biljettsystem har lett till en utveckling där kostnaderna ökat i betydligt högre takt än biljettintäkterna. Resultatet är en pressad ekonomisk situation för SL som den styrande minoriteten tyvärr låter drabba resenärerna. Försämringarna har kommit steg för steg genom nerdragen service i tunnelbanan, inställda pendeltåg och nu kraftiga nedskärningar i busstrafiken.

Vid Trafiknämnden den 8 september beslutade Alliansen om en full delegation till förvaltningschefen att reducera en okänd mängd trafik till ett okänt belopp utifrån principer som visade sig vara icke-styrande. Alla drabbas, så väl landsbygd som arbetspendling längs hårt trafikerade infartsleder och stadsnära trafik. Den rödgröna oppositionen gavs aldrig möjlighet att ta ställning till förslaget och därmed inte att utforma alternativa förslag. Utöver detta innebär den forcerade processen att etablerade samråd mellan Trafiknämnden, kommuner, trafikoperatörer och andra organisationer slås sönder. Det är nödvändigt med ordning och reda i planeringen av trafikutbudet.

Trafikförvaltningen har nu meddelat att målet är att bussbesparingsprogrammet ska leda till en besparing på 100 miljoner kronor. Vad Alliansen undviker att prata om är dock att en sådan besparing med så här kort varsel, också leder till stora, omställningskostnader. Att bussbolagen redan investerat i nya bussar och har anställt personal innebär att besparingen kostar mycket mer än den smakar. Fasta kostnader kvarstår och den trafik som skärs ned ger en betydligt mindre besparing än vad SL tidigare betalat för trafiken. Dumsnålheten drabbar i förlängningen resenärerna och kan dessutom leda till dyrare upphandlingar framöver på grund av osäkerhet för anbudsgivarna. Kortsiktiga trafikutbudsjusteringar är helt enkelt inte ett effektivt sätt att minska kostnader.

Arbetspendling och skolresor drabbas hårt av Alliansens nedskärningsförslag vilket är skadligt för både tillväxt och miljö. För varje minut som invånare i kommuner som Ekerö, Nacka och Värmdö blir sena till jobbet påverkas vårt lands BNP. Flerväljer att ta bilen vilket ökar trängseln på vägarna, ökar klimatutsläppen och försämrar luftkvaliteten i Stockholmsregionen. Vi avfärdar Alliansens agenda att genom kortsiktiga nedskärningar i befintlig trafik försöka lösa den ekonomiska röran. Den förda politiken visar på en trött landstingsallians som tappat initiativförmågan och helt saknar egna idéer. Den styrande minoriteten måste själva ta ansvar för sin politik. Samtidigt har vi arbetat hårt med att presentera ett konstruktivt alternativ när Alliansen själva saknar lösningar.

I stället för att göra kraftiga nedskärningar i 133 busslinjer och helt ta bort 12 linjer finns prioriteringar som inte drabbar resenärerna och därmed riskerar intäktssidan ytterligare. Vi föreslår att följande förslag genomförs som alternativ till nedskärningar i busstrafiken.

- Skjut upp upphandling av planerad pendelbåtslinje på sträckan Ulvsunda – Södersjukhuset. Den samhällsekonomiska nyttan med linjen är sammantaget mycket låg, vilket beror på parallell sträckning med tvärbanan och hög kostnad. Ett försök innebär också kortsiktig upphandling vilket leder till svag möjlighet till förbättrad resandeutveckling och kraftigt försvårar för miljövänligt tonnage. Stor oklarhet råder också kring vilka bryggor som kan trafikeras vilket försvårar en färdig planering för linjen. Ett uppskjutet försök innebär en besparing på 50 miljoner kronor.
- Fusk med SMS-biljetter är fortfarande omfattande på grund av svårigheten att verifiera biljetterna. Hela en tredjedel av SMS-biljetterna är falska. Flera färdiga appar som genererar falska SMS-biljetter finns också lätt tillgängliga att ladda ner till en smartphone. Ett kodsysteem som bygger på regelbundna förändringar som enkelt kan verifieras av busschauffören kan införas med kort varsel och medför inga extra kostnader. Det försvårar det systematiska fusket med SL-biljetter kraftigt. Fusket med SMS-biljetter bara i busstrafiken omfattar minst 30 miljoner kronor men medför också kostnader i form av VBP-avgifter till bussbolagen. Vi räknar med besparingar i både förlorade intäkter och besparing i form av mindre fuskresande i busstrafiken.
- Stoppa reinvesteringar i nya spärrar som medför stora kostnader för både inköp och installation. Använd i stället befintliga spärrar till den maximala tekniska livslängden. Den exakta installationskostnaden för spärrar har hemlighållits av förvaltningen, men tillverkaren avslöjar att en enda spärr kostar lika mycket som en ny bil. Investeringsprogrammets sammantagna kostnader uppgår till så mycket som 270 miljoner kronor bara de senaste tre åren. Ett nytt ramavtal har nyss tecknats men är inte ett bindande åtagande till nyköp. Genom ett stopp för reinvesteringar i fler nya spärrar kan SL spara mångmiljonbelopp.

Den exakta besparingspotentialen måste trafikförvaltningens tjänstemän sammanställa, men utifrån tidigare redovisade kostnader konstaterar vi att den totala besparingspotentialen är cirka 100 miljoner kronor. Vårt förslag är ett realistiskt och genomförbart paket som faller inom Trafiknämndens ansvarsområde, ett tydligt alternativ till besparingar i busstrafiken. Det finns också en stor ekonomisk skillnad gentemot Allianens förslag till nedskärningar i busstrafiken, nämligen att vårt förslag är ekonomiskt smart då inga omställningskostnader uppstår. Våra besparingar är därmed betydligt mer effektiva.

Trafiknämnden föreslås därför besluta

- att* uppdra åt förvaltningschefen att ej genomföra besparingar i busstrafiken enligt det besparingspaket som trafikförvaltningen presenterat den 9 september
- att* uppdra åt förvaltningschefen att ej genomföra upphandling av pendelbåtstrafik på linjen Ulvsunda – Södersjukhuset eller delar därav till dess förnyat beslut fattas av Trafiknämnden
- att* uppdra åt förvaltningschefen att i samverkan med operatören av SMS-biljetter och trafikutövare införa kodsystäm för SMS-biljetter
- att* uppdra åt förvaltningschefen att genomföra besparingar inom ramen för reinvesteringsprogrammet för nya glasspärar